

Examensarbete vid fakulteten för landskapsplanering,
trädgårds- och jordbruksvetenskap 30 hp. 2008:16.
Område Landskapsarkitektur
SLU, Alnarp

Lina Sofia Engström

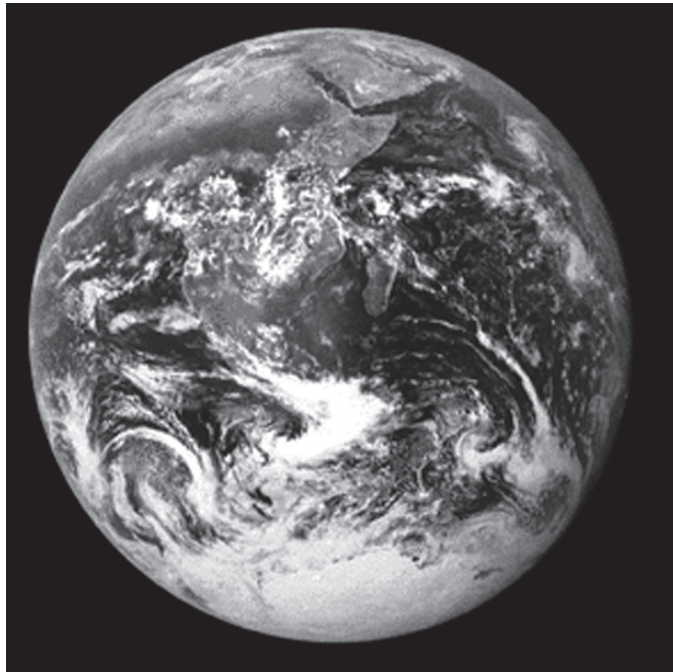
Höstterminen 2007

Handledare: Eva Gustavsson

Examinatorer: Maria Kylin och Eivor Bucht

Uthållig estetik i landskapet

- om att synliggöra sitt förhållningssätt
till hållbarhet

Sustainable landscape aesthetics

- to demonstrate ones attitude
towards sustainability

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	3
Sammanfattning	5
Abstract	6
Förord	9
Inledning	11
Bakgrund	13
Politisk agenda – strategier och utveckling på lokal och regional nivå	17
Forskare och författare – olika synsätt, samma mål?	20
Det sena 1990-talet som utgångspunkt	20
Ekologisk hållbarhet	24
Platsen och dess ekologiska förutsättningar	24
Ekologiskt byggande för hållbar utveckling	28
Ekonomisk hållbarhet	32
Social hållbarhet	34
Ett samtida europeiskt perspektiv på hållbarhet	37
- ”Landscape and sustainability”	
Estetisk hållbarhet – uthållig estetik	41
Den goda staden, den goda landskapsarkitekturen	44
Kvalitet	48
Estetik som uttrycksmedel	50
Design som handling – mål och mening	54
Etik, moral och värderingar – det nyttiga och det rätta	57
Snapshot av ett projekt: Hammarby Sjöstad – hållbar design?	60
Miljöprogram och miljömål	61
Kvalitetsprogram och estetiskt uttryck	63
Överblick av estetiska, ekologiska, ekonomiska,	66
sociala och tekniska lösningar i sjöstaden	
Meningsfull design?	68
Sammanfattande reflektion	72
Referenser	78
Facklitteratur	78
Periodiskt tryck	80
Internetkällor	81
Muntliga källor	82
Bildkällor	82

Sammanfattning

I detta arbete har jag försökt precisera begreppet hållbarhet ur mitt perspektiv i egenskap av landskapsarkitekt och så som jag ser på det. Med utgångspunkt i litteraturstudier har jag refererat och analyserat några olika användningar och innebörder av begreppen hållbarhet och uthållighet. Sammanställningen grundar sig i hur ett antal författare, forskare och myndigheter ser på vikten av att integrera ekologiska, sociala och ekonomiska hållbarhetsaspekter i stadsplaneringen. Jag har framförallt utgått från antologier och litteratursammanställningar från 80- och 90-talen där Per G. Berg och Björn Malbert fungerat som redaktörer. Detta eftersom de två har varit förgrundsfigurer på området i Sverige. Utöver de refererade aspekterna på ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet har jag även fört en diskussion om vad en uthållig estetik kan vara utifrån vad jag som landskapsarkitekt har för roll i sammanhanget. De frågeställningar jag har försökt besvara handlar således om det designarbete som jag som landskapsarkitekt utövar för att uppnå en långsiktigt hållbar boende- och vistelsemiljö i staden. Detta har jag gjort genom en designteoretisk litteraturgenomgång där litteraturen valdes utifrån ett handlingsteoretiskt synsätt på design och där hållbarhet kopplas till frågor om meningsfullhet och medvetenhet. Om jag som landskapsarkitekt ansluter mig till samhällets målsättning att skapa så hållbara livsmiljöer som möjligt bör synsättet vävas in i min designhandling. Om mitt mål dessutom är att skapa en så meningsfull miljö som möjligt blir design synonymt med att skapa en av hållbarhetsidealet genomsyrad mening. Jag har därför resonerat kring vad jag har för roll i arbetet för ökad hållbarhet och vad jag måste försöka förstå om min yrkesroll, liksom vad jag har att ta hänsyn till och hur jag som landskapsarkitekt förhåller mig till min omvärld. Av denna anledning har även frågor om etik, värdegrund, kvalitet och mening inordnats i det estetiska förhållningssättet.

I arbetet ingår också en studie av ett exempel på ett stadsbyggnadsprojekt, där hållbarhetstänkandet varit det övergripande temat. Det valda exemplet är Hammarby Sjöstad, Stockholm. Stadsbyggnadskonceptet i stadsdelen diskuteras i förhållande till instruktionerna i det kvalitetsprogram som utarbetades av Stockholms stad i samarbete med byggherrar och konsulter. Jag diskuterar hur de här preciserade kvalitetsmålen uppfylldes vid planering och projektering för att se vilka synsätt på hållbarhet, som här lyfts fram och slutligen hur de kan uttryckas och förstås.

Som landskapsarkitekt har jag genom min direkta verkan på den fysiska miljöns utformning en aktiv roll i stadsbyggandet. Därför menar jag att strävan efter hållbarhet bör vara en självklar del av arbetet som landskapsarkitekt. Hållbar gestaltning ger en hållbar stad och som landskapsarkitekt har jag ett ansvar att tänka stort. Jag anser därför att den hållbara gestaltningen bör vara allas vårt mål. Den fråga som jag i detta arbete försökt besvara är hur detta rent konkret kan uppnås. Medvetenhet om etiken inom hållbar utveckling är ett sätt för landskapsarkitekten att relatera till estetiska, sociala och ekologiska värden. För mig som landskapsarkitekt i 2000-talet borde en uthållig estetik vara ett avgörande mål vid all miljöutformning. En menings- och insiktsfull, innovativ och medveten designhandling blir således en nödvändighet för en hållbar utveckling. I

